طلیعه

امنیت جهانی و توجه به ایران بابت در خاورمیانه

سیدعلی میرباقری
استاد دانشگاه

این روزها در جای‌جای جهان، دولت‌ها در دشوارترین شرایط برای انجام مسئولیت اصلی خود در تأمین امنیت شهروندان قرار گرفته‌اند. کمترکسی تصور می‌کرد که ملت‌ها در هراره سوم با چنین سطحی از ناامنی روبه‌رو شوند. حوادث تلخ تروریستی که این روزها غافلگیرانه قلب اروپا و پایتخت کشورهای مجاور ما را فرا گرفته، همه تصورات و تلقی‌های سنتی ما از امنیت را بسر هم ریخته است. درحالی‌که دولت‌های مدرن با فتح قله‌های بلند تکنولوژی و دانش فنی در انتظار ایجاد جامعه امن و مرفه برای توده مردم بودند، اکنون خود را وسط معرکه بحران ناخواسته یافته‌اند. آنچه پیداست هیچ دولت و حکومتی از گزند این نوع از خشونت و ترور مصون نیست. ظاهر ماجرا این است که این دشمن نوپدید اکنون در خانه دولت‌های لیبرال اروپا لانه کرده و امواج حملات آن، زندگی اجتماعی و اوضاع اقتصادی مغرب‌زمین را مختل کرده است. تروریسم جدید مبرز و منطقه نمی‌شناسد. حتی اگر تیره و تبار خاورمیانه‌ای- عربی داشته باشد اما پدیده‌ای به معنای واقعی فراملکی و فرامنطقه‌ای است. دشمن جدید امنیت ملت‌ها و دولت‌ها همچنان که در وقایع اخیر دیدیم، ممکن است در مناطق فقیرنشین شهرهای ثروتمند اروپا و طبقه ناراضیان و مهاجران پنهان شده باشد (مثل پاریس و نیس) یا احتمال دارد در میان طیف اتباع و خانواده‌های شناخته‌شده اروپایی و برخوردار از تعصبات نژادی حضور داشته باشد. (نروژ) یا اساسا در جوامع غربی و اردوگاه‌های آموزشی و کمپ‌های تکفیری‌ها در افغانستان یا سوریه و عراق پناه گرفته باشد. بنابراین حملات تروریستی اخیر تهدیدی علیه همه ما و آحاد ساکنان این کره خاکی است و این نکته‌ای است که در پیام‌های رئیس‌جمهوری ایران بعد از حملات تروریستی اروپا و آمریکا بر آن تأکید شده است. حملات اخیر تروریستی که از پاریس و بروکسل آغاز شد و اکنون به صورت سیل‌آسا و مانند یک سونامی به شهرها و نقاط دوردست آلمان، عراق و افغانستان سرایت کرده است، بی‌کمان سرفصل جدیدی در تاریخ روابط بین‌الملل گشوده است. فصلی که در آن «امنیت» و مقابله با خشونت و افراط، مسئله در راس امور دولت‌ها و ملت‌ها شده است. تردید نباید داشت که بعد از این حوادث، همه دولت‌ها اعم از اروپایی و آسیایی ناگزیر از بازنگری در اولویت‌ها و سیاست‌گذاری‌های خویش هستند. اگر تا پیش از این سیاست خارجی دولت‌ها عمدتا بر تجارت و توسعه صنعتی و اقتصادی استوار بود، از این پس این مقوله امنیت است که حرف اول را در بودجه‌بندی و سرمایه‌گذاری دولت‌ها خواهد زد. حتی دولت‌های مثل سوئیس، سوئد و نروژ که سال‌های طولانی امنیت خود را در سایه هیمپانی با آمریکا و ناتو تامین می‌کردند. اکنون ناگزیر سرمایه‌گذاری اصلی خود را بر امنیت استوار کنند. شهروندانی که با سونامی خشونت‌های اخیر، افق زندگی‌شان تیره شده، بعد از این بیش از هر چیز با معیار «توانایی مهار ناامنی» مشروعیت دولت‌ها را وهم خواهند زد. اما مسئله اصلی شهروندان همه کشورهای درگیر حوادث و ترور این است که به‌راستی ابزارها و راه‌های غیر از کاربرد ناامنی چیست؟ آنچه تاکنون مشخص شده، دشمن جدید خصوصیاتی دارد که راه مقابله و دفع آن در دست ارتش‌ها یا سیستم‌های اطلاعاتی و امنیتی نیست. اتفاقات تروریستی اخیر در نقاط مختلف اروپا هر کدام مهر تایید بر این نظریه است که اهرم‌ها و ابزارهای مرسوم اطلاعاتی و پلیسی، راه چاره علیه بر این خطر نیست. از همین رو دولت‌ها و کشورها ناگزیر از اندیشیدن و یافتن راه‌های جدید هستند. در مسیر جارچوبی برای بحران اخیر، پاره‌ای نکات شایان‌توجه است:

اول، هیچ نسخه عاجل و آنی نمی‌توان برای دفع این موج وحشت و ترور تجویز کرد. درحال‌حاضر نمی‌توان سخن از راه‌حل‌های قطعی، ضربتی و قیصله‌بخش سه میان آورد. تنها می‌توان به سازوکارهایی از جنس حملات آن، زندگی اجتماعی و اوضاع اقتصادی مغرب‌زمین را مختل کرده است. تروریسم جدید مبرز و منطقه نمی‌شناسد. حتی اگر تیره و تبار خاورمیانه‌ای- عربی داشته باشد اما پدیده‌ای به معنای واقعی فراملکی و فرامنطقه‌ای است. دشمن جدید امنیت ملت‌ها و دولت‌ها همچنان که در وقایع اخیر دیدیم، ممکن است در مناطق فقیرنشین شهرهای ثروتمند اروپا و طبقه ناراضیان و مهاجران پنهان شده باشد (مثل پاریس و نیس) یا احتمال دارد در میان طیف اتباع و خانواده‌های شناخته‌شده اروپایی و برخوردار از تعصبات نژادی حضور داشته باشد (نروژ) یا اساسا در جوامع غربی و اردوگاه‌های آموزشی و کمپ‌های تکفیری‌ها در افغانستان یا سوریه و عراق پناه گرفته باشد. بنابراین حملات تروریستی اخیر تهدیدی علیه همه ما و آحاد ساکنان این کره خاکی است و این نکته‌ای است که در پیام‌های رئیس‌جمهوری ایران بعد از حملات تروریستی اروپا و آمریکا بر آن تأکید شده است. حملات اخیر تروریستی که از پاریس و بروکسل آغاز شد و اکنون به صورت سیل‌آسا و مانند یک سونامی به شهرها و نقاط دورد